

Kelemen Gábor
*A hazai mikrovállalkozások digitális
felkészültsége 2021-ben*
A Századvég primer kutatásának
összefoglalója

1. Bevezetés

A mikrovállalkozások az Európai Unió tagállamaiban és így Magyarországon is jelentős arányt képviselnek az összes vállalkozáson belül, ennek ellenére viszonylag szűkösen állnak rendelkezésre átfogó adatok az ő belső működésükről, különösen a digitális eszközök használatára és a digitalizációval kapcsolatos attitűdjükre vonatkozóan.

Az adatok szűkössége e vállalkozói szegmenst tekintve nem hazai sajátosság, a digitális fejlettség mérésére széles körben használt *Digitális Gazdaság és Társadalom Index* (DESI) mutatóinak alapját képező kutatások is kizárólag a tíznél több főt foglalkoztató vállalkozásokra terjednek ki, így a mikrovállalkozások adatai nem jelennek meg a mutatóban.

Ez a felismerés hívta életre azt a primer kutatást, amely az egyéni és társas mikrovállalkozások (0–9 fő) digitalizáltsági szintjének, digitális felkészültségének, attitűdjeinek és elvárásainak átfogó felmérését célozta meg annak érdekében, hogy a döntéshozók megalapozott információk birtokában tudjanak szak- és fejlesztéspolitikai szintű döntéseket hozni.

A primer kutatás során 33 különböző, a digitális eszközök, alkalmazások és szolgáltatások használatával, illetve a velük szemben támasztott elvárásokkal, attitűdökkel összefüggő kérdést tettünk fel a mikrovállalkozások vezetőinek. Jelen tanulmány ennek a primer kutatásnak az eredményeit foglalja össze.

1.1. A mikrovállalkozások jelentősége

Az egyéni és társas mikrovállalkozások Magyarországon a vállalkozások döntő többségét alkotják: a 2019-es évre vonatkozó statisztikai adatok szerint a mintegy 857 ezer működő vállalkozásból csaknem 800 ezer tartozott ebbe a körbe, ami az összes működő vállalkozás 93,2 százalékát jelentette. A vizsgált vállalkozási kör az elmúlt években is hasonló arányban járult hozzá a vállalkozások számának növekedéséhez.

Az összes működő vállalkozás 2019-ben összesen 3,29 millió főt foglalkoztatott, ebből az egyéni és társas mikrovállalkozásoknál foglalkoztatottak száma meghaladta az 1,25 millió főt, ami ebben a szegmensben 38 százalékos foglalkoztatási arányt jelent. 2018-ban az EU minden országában nőttek a vállalkozások foglalkoztatottsági mutatói, amiben uniós szinten a mikrovállalkozások játszották a legnagyobb szerepet.¹

Az összes működő vállalkozás árbevétele 2019-ben 118 ezer milliárd forint volt, amiből a mikrovállalkozások 24 ezer milliárd forinttal részesedtek, vagyis ez a szegmens adta az összes működő vállalkozás árbevételének 20,3 százalékát.

Az összes működő vállalkozás által előállított hozzáadott érték 23,9 százalékát (6,7 ezer milliárd forintot) termelték meg az egyéni és társas mikrovállalkozások hazánkban. Az EU szintjén 2018-ban a teljes hozzáadottérték-növekmény 28,5 százalékáért feleltek a mikrovállalkozások.²

Az exportból való részesedésük mindössze 6,5 százalékos, illetve az egy foglalkoztatottra jutó árbevételük nem éri el a nagyobb kkv-k 50 százalékát, valamint alig haladja meg a nagyvállalatok mutatójának 40 százalékát, amit a foglalkoztatotti létszámból való részesedés (38 százalékos) és az árbevételi részesedés (20,3 százalékos) nagysága közti különbség magyaráz.

1.2. A digitalizáció jelentősége

A digitalizáció (és szűkebb értelemben az IKT szektor) világszerte kiemelkedő szerepet játszik az értékteremtésben és a versenyképesség erősítésében. A témában számos tanulmány, szakértői számítás született a nem-

¹ Éves jelentés az európai kkv-szektorról 2018/2019.

² Éves jelentés az európai kkv-szektorról 2018/2019.

zetközi szakmai szervezetek (például ITU³) keretein belül, az Európai Unió égisze alatt és Magyarországon egyaránt.⁴

Az Informatikai Vállalkozások Szövetsége (IVSZ) által 2019-ben készített elemzés alapján a digitális gazdaság már ma is a nemzetgazdasági szintű GVA 20-25 százalékát adja, ám egy, az új technológiák (5G, IoT, MI, blockchain stb.) gyors bevezetésére épülő technológiavezérelt forgatókönyv érvényesülése 2023-ra éves szinten csaknem 4 ezer milliárd forint GDP-többletet eredményezne, ami 1800 milliárd forint feletti éves adóbevétel-többletet jelentene az organikus pályához képest.

Csúcstechnológiai iparágként az IKT ágazat nemcsak az egyes nemzetgazdaságok bruttó hozzáadott értékéhez (GVA⁵) és foglalkoztatásához járul hozzá nagy arányban, hanem jelentős részt képvisel a beruházásokon és a kutatás-fejlesztési tevékenységen belül is.

A tanulmány a hagyományos módszertan mellett az ún. multiplikátor hatást (az egyes ágazatok között fennálló gazdasági kapcsolatok útján jelentkező közvetett, valamint a jövedelmek belföldi elköltésével realizálódó indukált hatásokat) is figyelembe vette a digitális gazdaság súlyának megállapítását célzó számításai során. Az új módszertannal számolva a teljes IKT szektor közvetlenül és közvetetten összesen évi 4,3–6,1 ezer milliárd forint GVA létrejöttéhez járult hozzá a magyar gazdaságban, ami a teljes nemzetgazdasági GVA 18,1–20,3 százalékát adta. Az új módszertannal számítva a digitális gazdaság az elmúlt években átlagosan 547–660 ezer állás-hely létrejöttéhez járult hozzá, a digitális gazdaság a magyar alkalmazottak 14-17 százalékának biztosított munkalehetőséget valamilyen módon.

1.3. A hazai kkv-k digitális felkészültsége a DESI alapján

Az EU Bizottság *Tartalmak, technológiák és kommunikációs hálózatok főigazgatósága* (DG CNECT) által 2020. június 11-én nyilvánosságra hozott DESI 2020-as *országjelentésben*⁶ szereplő adatok alapján Magyarország összesítésben egy helyet (22.-ről a 21.-re) javított a 2019-es eredményekhez képest.

³ A Nemzetközi Távközlési Egyesület (International Telecommunication Union) legutóbb 2018-ban publikált ilyen tartalmú jelentést *A szélessávú internet, a digitalizáció és az IKT-szabályozás gazdasági hatása* címmel.

⁴ IVSZ 2019.

⁵ *Gross Value Added*.

⁶ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/scoreboard/hungary>

Az elmúlt hat évben a legmarkánsabb fejlődést Magyarország a hálózati összekapcsoltság (203 százalékos növekedés 2014-hez képest) és a digitális közszolgáltatások (205 százalékos növekedés 2014-hez képest) dimenzióban érte el, miközben gyakorlatilag stagnálás mutatható ki a humán tőke dimenzióban, illetve minimális növekedés az internethasználat és a vállalkozások digitalizáltsága esetében.

A jelen tanulmány szempontjából leginkább releváns DESI-dimenzióban, a digitális technológiák integráltsága terén Magyarország 2019-ről 2020-ra két helyet rontott, és összesítésben a 26., azaz utolsó előtti helyet foglalja el az európai uniós tagállamok között. Az e dimenzió alá tartozó indikátorok közül hazánk egyedül az e-kereskedelemből származó bevétel terén ért el az uniós átlaghoz közeli eredményeket.

1. táblázat: A DESI „digitális technológiák integráltsága” dimenziójának összetevői 2020-ban

A digitális technológiák integráltsága	DESI 2020 érték (HU)	DESI 2020 érték (EU-átlag)
4a1. Elektronikus információcsere (vállalkozások aránya)	14%	34%
4a2. Közösségi média (vállalkozások aránya)	12%	25%
4a3. Big data (vállalkozások aránya)	6%	12%
4a4. Felhőalapú szolgáltatások (vállalkozások aránya)	11%	18%
4b1. Online értékesítő kkv-k (kkv-k aránya)	12%	18%
4b2. E-kereskedelemből származó forgalom (kkv-k forgalmának aránya)	11%	11%
4b3. Határokon átnyúló online értékesítés (kkv-k aránya)	5%	8%

FORRÁS: DESI 2020

Az elektronikus információcsere mutató esetében Magyarország 14 százalékos eredményével, 20 százalékponttal marad el az uniós átlagtól. A vállalkozások körében használt közösségi médiafelületek esetében is jóval alacsonyabbak a magyar adatok az EU átlagához képest. Azon vállalkozások aránya, amelyek legalább két különböző közösségi médiafelületet, blogot, mikroblogot, Wiki-alapú tudástárat stb. használnak, és ezeken a felületeken felhasználói profillal is rendelkeznek, nem éri el a 12 százalékot, szemben az EU 25 százalékos átlagával. A bármilyen forrásból származó nagy adathalmazokat feldolgozó, elemző vállalkozások hazai aránya éppen a fele az uniós átlagnak. Szintén jelentős az elmaradás a felhőalapú szolgáltatásokat igénybe vevő vállalkozások arányát tekintve: hazánkban gyakorlatilag minden tizedik vállalkozás használ felhőalapú szolgáltatásokat. 2015-höz képest ugyan közel egyharmadával nőtt a magyarországi online kereskedő vállalkozások száma, de még így is jelentősnek mond-

ható az uniós átlaghoz képest tapasztalt lemaradás. Miközben az online kereskedő (értékesítő és/vagy vásárló) vállalkozások aránya messze uniós átlag alatti, addig a hazai vállalkozások e-kereskedelemből származó bevételeinek aránya (11 százalék) lényegében az uniós átlaggal (11 százalék) megegyező. Külföldre az érintett vállalkozások 5 százaléka értékesít, szemben az EU28 8 százalékos átlagával.

2. Primer kutatás

2.1. Az adatfelvétel módszertana

- A kutatás célcsoportja: a magyarországi székhelyű egyéni vállalkozók és társas mikrovállalkozások (<10 alkalmazott)
- Minta: régiós és iparági eloszlás szerint országosan reprezentatív
- Elemszám: N=1000
- Adatfelvételi módszer: CATI (számítógéppel támogatott telefonos megkérdezés)
- A kérdőív hossza: 15 perc
- Az adatfelvétel időpontja: 2021. április–május

A kérdőívekben az előre megadott válaszlehetőségek mellett a válaszadónak lehetőségük nyílt arra, hogy a nyitott kérdéseknél bővebben is kifejtse véleményüket, érzéseiket vagy tapasztalataikat, melyeket a kérdezőbiztos azonnal online felületen rögzített. A számítógépre programozott kérdőívnek köszönhetően kisebb a kérdezői hiba lehetősége, a kérdezők munkája folyamatosan ellenőrizhető, valamint az adatok utólagos rögzítésének költség- és időigénye megspórolható. A módszer előnye, hogy az így kapott válaszokat és összegyűjtött adatokat később komplex módon lehet elemezni, a vállalkozások szociodemográfiai jellemzőinek figyelembevételével.

2.2. A primer kutatás eredményeinek részletes bemutatása

2.2.1. Ellátottsági adatok

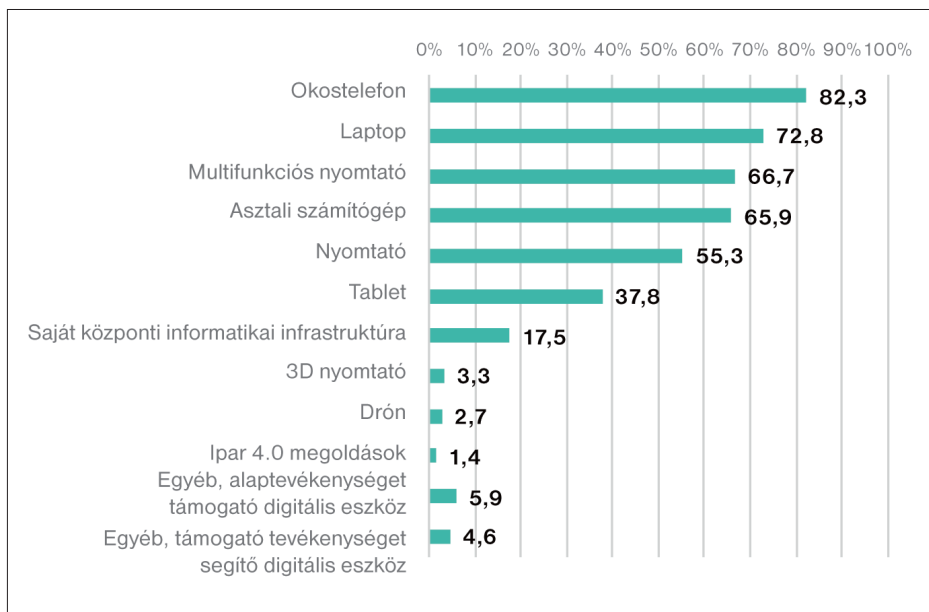
A megkérdezett vállalkozások körében az okostelefon a legelterjedtebb digitális eszköz (82,3 százalék). A vállalkozások háromnegyede (72,8 százalék) rendelkezik lappal, kétharmada (65,9 százalék) asztali számítógéppel, és viszonylag magasnak mondható a multifunkciós nyomtatóval

(66,7 százalék) rendelkező vállalkozások aránya is (szemben az asztali nyomtató elterjedtségével, amely csupán a vállalkozások valamivel több mint felében (55,3 százalék) áll rendelkezésre.

A tabletek penetrációja magasnak tekinthető, hiszen a vállalkozások 37,8 százaléka nyilatkozott úgy, hogy rendelkezik ilyen eszközzel, ugyanakkor rendkívül alacsony a saját központi infrastruktúrával (17,5 százalék) rendelkező vállalkozások aránya, illetve elenyésző az innovatív megoldások (például drónok, 3D nyomtatók, Ipar 4.0 megoldások) alkalmazása.

A felmérés szerint a pandémia időszakában nem történt szignifikáns változás az egyes digitális eszközök használatában: az okostelefonok használata 4,7 százalékkal, a laptopoké 6,3 százalékkal bővült, más eszközök használata nem változott érdemben.

1. ábra: Az alábbiak közül milyen eszközökkel rendelkezik az Önök vállalkozása? (A megkérdezettek %-ában)

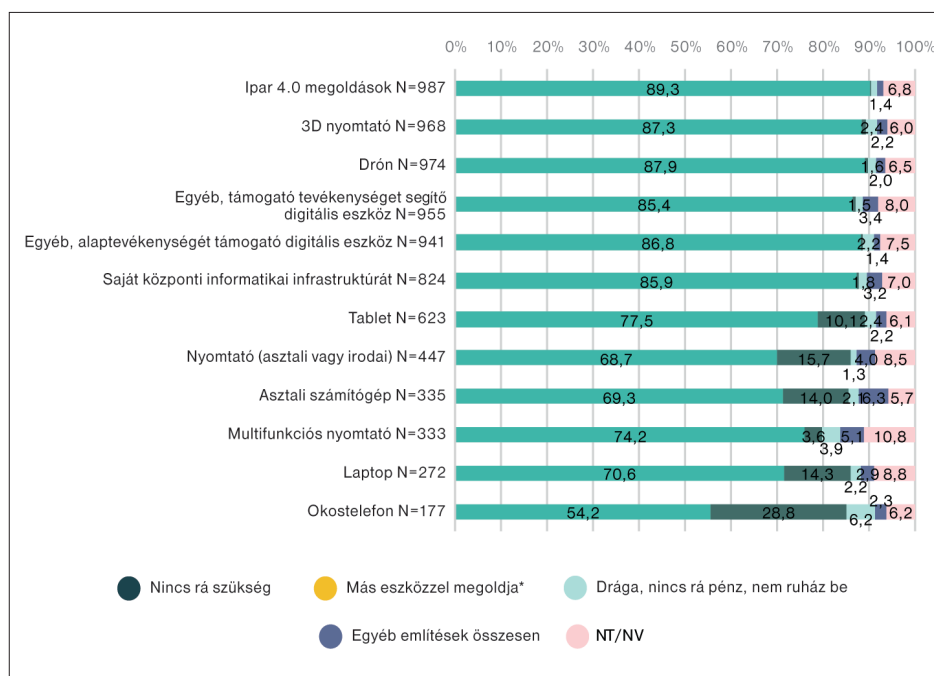

FORRÁS: SZÁZADVÉG

Azok a vállalkozások, amelyek igénybe vesznek digitális eszközöket, előnyként a munkavégzés támogatását, a gyorsaságot, az időhatékonyt emelték ki, valamint azt, hogy ezek az eszközök szükségesek a vállalat működéséhez.

A nemhasználat okai között egyértelműen az igény hiánya („nincs szüksége rá”) dominál: a vizsgált eszközök és megoldások esetében – az okostelefont leszámítva – az adott eszközt nem használó válaszadók legalább kétharmada mondta azt, hogy nincs szüksége az adott eszközre a munkavégzéshez. Az ár nem tekinthető egyik eszközcsoport esetében sem akadályozó tényezőnek.

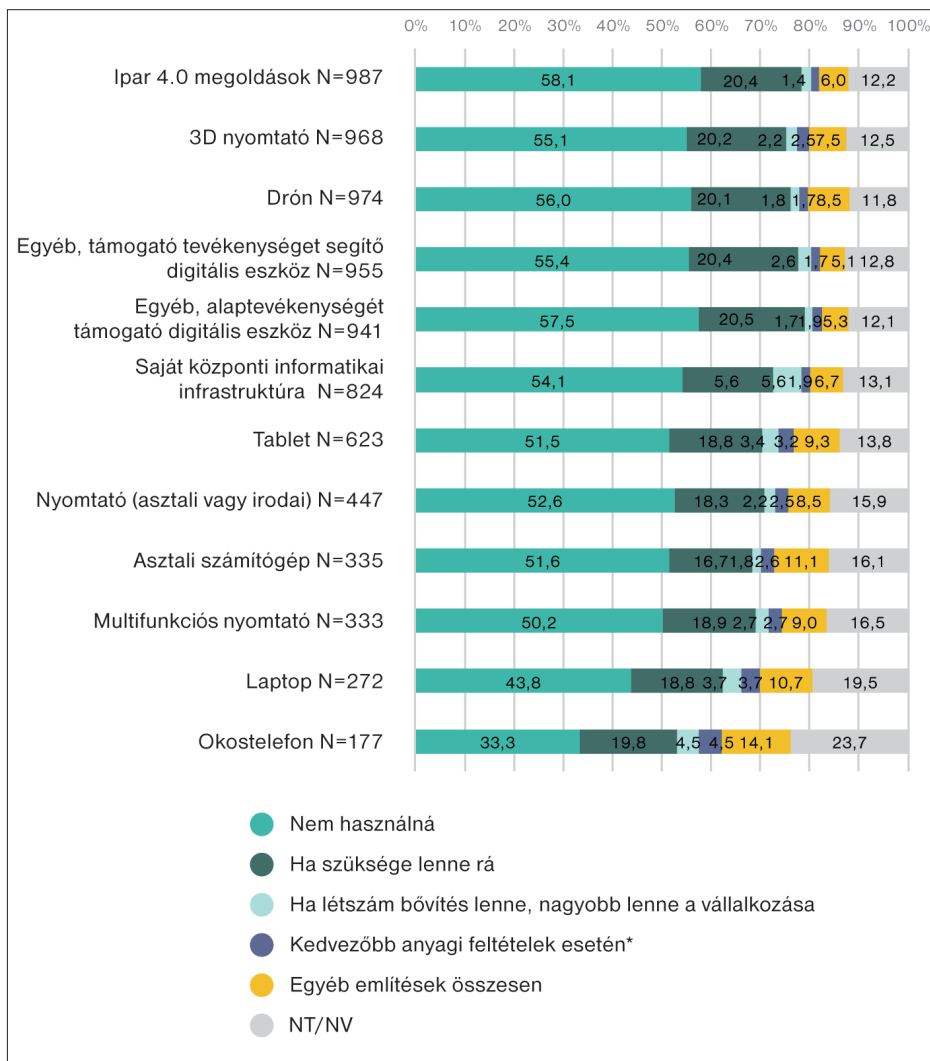
2. ábra: Amennyiben Önök nem veszik igénybe az alábbi eszközöket, annak mi az oka az Ön ismeretei szerint? (Azon vállalkozások %-ában, amelyek nem használnak ilyen eszközöket)

FORRÁS: SZÁZADVÉG

Mindezt visszatükrözik a „Milyen körülmények/feltételek esetén venné igénybe az alábbi eszközöket?” kérdésre adott válaszok is, amelyek többségében újból megerősítik az igény hiányát. Azok, akik mégis megfontolnák a jövőben ezeknek az eszközöknek a használatát (amennyiben szükségük lenne rá), jellemzően az okostelefon, a PC/laptop, az asztali nyomtató / multifunkciós nyomtató és a tablet beszerzését valószínűsítik.

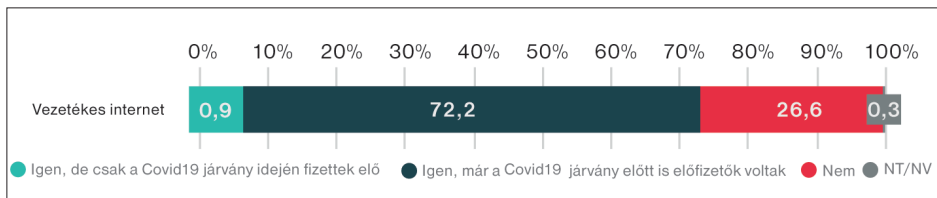
3. ábra: Milyen körülmények/feltételek esetén venné igénybe az alábbi eszközöket?
(Azon vállalkozások %-ában, amelyek nem használnak ilyen eszközöket)

FORRÁS: SZÁZADVÉG

Vezetékes internet-előfizetéssel a megkérdezett vállalkozások 73,1 százaléka rendelkezik, a pandémia idején mindössze az előfizetések 0,9 százaléka jött létre (ők mindannyian azt tervezik, hogy később, a járvány után is megtartják előfizetésüket).

4. ábra: Rendelkezik-e a vállalkozás vezetékes internet-előfizetéssel? (A megkérdezettek %-ában)

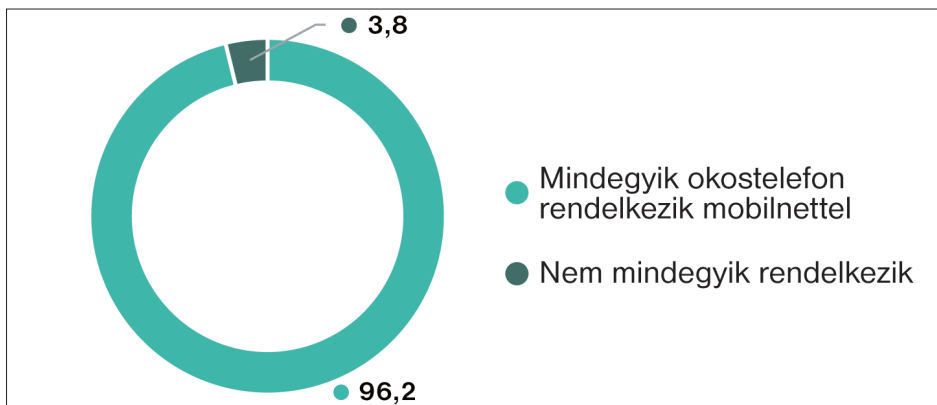

FORRÁS: SZÁZADVÉG

A megkérdezett vállalkozások 26,6 százaléka nem rendelkezik szélessávú internet-hozzáféréssel. Ennek oka a válaszok alapján elsősorban (42,1 százalék) az, hogy az adott cég nem vezetékes, hanem mobilinternetet használ, több mint negyedük (26,7 százalék) pedig lakossági (magán-) előfizetést vesz igénybe. A válaszadók 21,4 százaléka nyilatkozott úgy, hogy „nincs szüksége internetre”, ugyanakkor sem a megfelelő szélessávú infrastruktúra, sem az eszközök hiányát nem említették korlátozó tényezőként, ahogy a digitális eszközök használatát nem igénylő munkaköröket, illetve az előfizetés (magas) árát sem.

Az okostelefonnal rendelkező mikrovállalkozások (a teljes alapsokaság 82,3 százaléka) csaknem kivétel nélkül előfizetnek mobilinternetre is. A mobilinternetre vonatkozó fenti adat már tartalmazza a járvány idején regisztrált 8,7 százalékos növekményt is. A járvány idején adatcsomagot vásárlók mindegyike a válsághelyzet után is tervezi megtartani az előfizetést.

5. ábra: Az okostelefonok közül hány rendelkezik mobilinternet-előfizetéssel? (Az okostelefonnal rendelkezők %-ában)

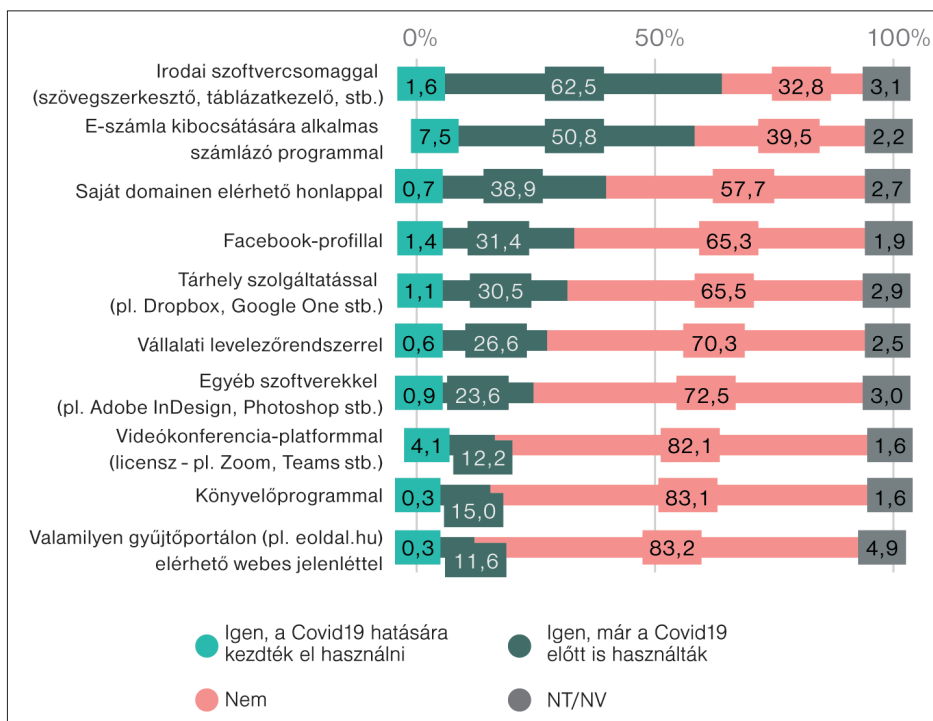
FORRÁS: SZÁZADVÉG

Mint az az előző ábrából is látszik, a megkérdezett vállalkozások körében minimális a mobilinternet-előfizetéssel nem rendelkező okostelefonok az aránya (3,8 százalék). Ezekre jellemzően azért nem vettek adatcsomagot, mert a vállalkozás rendelkezik vezetékes szélessávú internet-előfizetéssel (20,6 százalék), vagy egyáltalán nincs szüksége internetre (20,6 százalék).

2.2.2. Digitális megoldások, szolgáltatások használata

A digitális megoldások, szoftverek és alkalmazások használata az érintett vállalkozói körben meglehetősen alacsony. A többség irodai szoftvercsomagokat (64,1 százalék) és e-számla kibocsátására alkalmas programokat (58,3) használ csupán. Saját domainen elérhető honlappal (39,6 százalék), illetve Facebook-profillal (32,8 százalék) a kutatásba bevont vállalkozások több mint kétharmada rendelkezik.

6. ábra: Az Önök vállalkozása milyen szoftverekkel, alkalmazásokkal, egyéb digitális megoldásokkal rendelkezik? (A megkérdezettek %-ában, a tíz leggyakrabban használt megoldás)

FORRÁS: SZÁZADVÉG

Felhőalapú tárhelyszolgáltatást (31,6 százalék) az érintettek mintegy harmada vesz igénybe, videokonferencia platformmal, könyvelőprogrammal, illetve gyűjtőportál-jelenléttel csupán a megkérdezettek kevesebb mint 15 százaléka rendelkezik. A további vizsgált szolgáltatások (például a vállalkozások belső működését támogató rendszerek vagy a hirdetési platformok) igénybevételi aránya a 10 százalékot sem éri el.

A Covid19 járvány idején szignifikáns mértékben (14,7 százalékkal) az e-számla kibocsátására alkalmas programok használata nőtt, ami aligha független attól, hogy 2021 januárjától a NAV kiterjesztette a számlaadásról szóló adatszolgáltatási kötelezettséget, továbbá jelentősen (34 százalékkal) nőtt a videokonferencia platformok használata is.

Arra a kérdésre, hogy az érintett szolgáltatásokat saját infrastruktúráján vagy felhőszolgáltatás útján veszik-e igénybe, az érintettek eltérő válaszokat adtak: irodai szoftvercsomagot a megkérdezettek majdnem 80 százaléka (79,6 százalék) saját infrastruktúráján keresztül használja, míg az e-számla kibocsátására alkalmas programok esetében kiegyenlített az arány a saját és a felhőalapú infrastruktúra igénybevétele között. A tárhelyet használó vállalkozások kétharmada (68,4 százalék) felhőalapú tárhelyszolgáltatást vesz igénybe, harmaduk (31,6 százalék) használ saját infrastruktúráján üzemelő tároló eszközöket.

Az a kevés vállalkozás (a teljes kérdezetti kör 3-7 százaléka), amely önálló webshoppal/webáruházzal, távmunkaplatformmal, CRM rendszerrel vagy saját applikációval rendelkezik, nagyobb arányban saját infrastruktúráján használja ezeket a szolgáltatásokat.

Azok a vállalkozások, amelyek a járványhelyzet alatt kezdték használni az adott digitális szolgáltatásokat, többnyire azt válaszolták, hogy a járvány után is igénybe fogják venni azokat. Ez alól csupán néhány szolgáltatás (például tárhelyszolgáltatás, távmunka- és távoktatásplatform) tekinthető kivételnek, ugyanakkor ezek számossága – a rendkívül alacsony bázis miatt – elenyészőnek mondható.

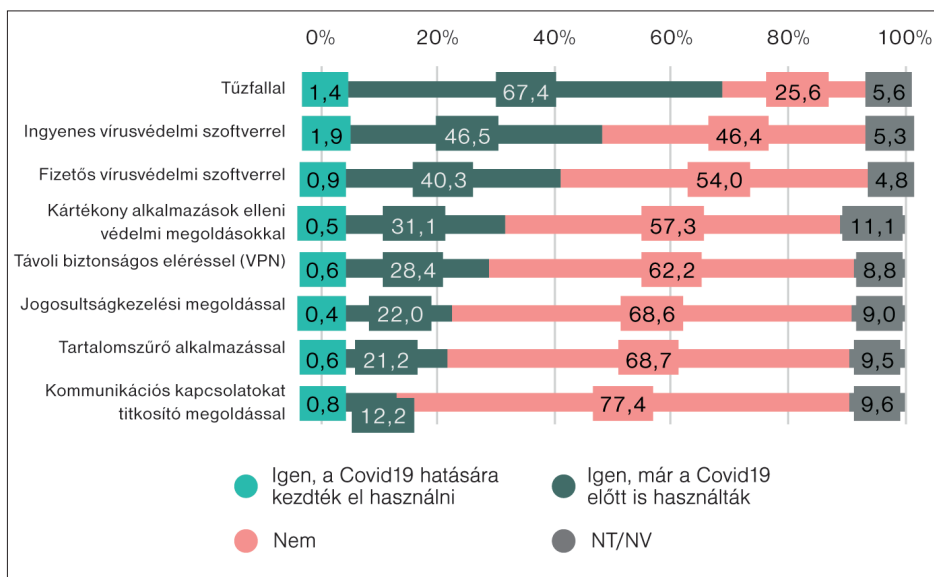
IT biztonsági megoldások közül a tűzfal használata a leggyakoribb: a válaszadók 68,8 százaléka nyilatkozta, hogy rendelkezik ilyen védelemmel. A megkérdezettek kevesebb mint fele válaszolta azt, hogy rendelkezik vagy ingyenes (48,4 százalék) vagy fizetős (41,2 százalék) vírusvédelmi szoftverrel.

Kártékony alkalmazások elleni védelmi megoldásokkal (31,6 százalék), illetve távoli biztonságos eléréssel (VPN) (29 százalék) az érintett vállalkozások kevesebb mint harmada, míg jogosultságkezelési megoldásokkal (22,4 százalék), illetve tartalomszűrő alkalmazással (21,8 százalék) csupán minden ötödik vállalkozás rendelkezik. Kommunikációs kapcsolato-

kat titkosító megoldások használatáról az érintett vállalkozások csupán 13 százaléka számolt be.

A pandémia nem hozott szignifikáns növekedést az IT biztonsági megoldások használatában, az egyetlen kivételt éppen a kommunikációs kapcsolatokat titkosító megoldások alkalmazása (körülbelül 6,6 százalékos növekedés) jelenti, azonban itt is rendkívül alacsony bázisról beszélhetünk.

7. ábra: Az Önök vállalkozása milyen IT biztonsági megoldásokkal rendelkezik?

FORRÁS: SZÁZADVÉG

Azok a vállalkozások, amelyek a járványhelyzet alatt kezdték az adott szolgáltatás használatát, többnyire úgy tervezik, hogy a járvány után is igénybe fogják venni azt.

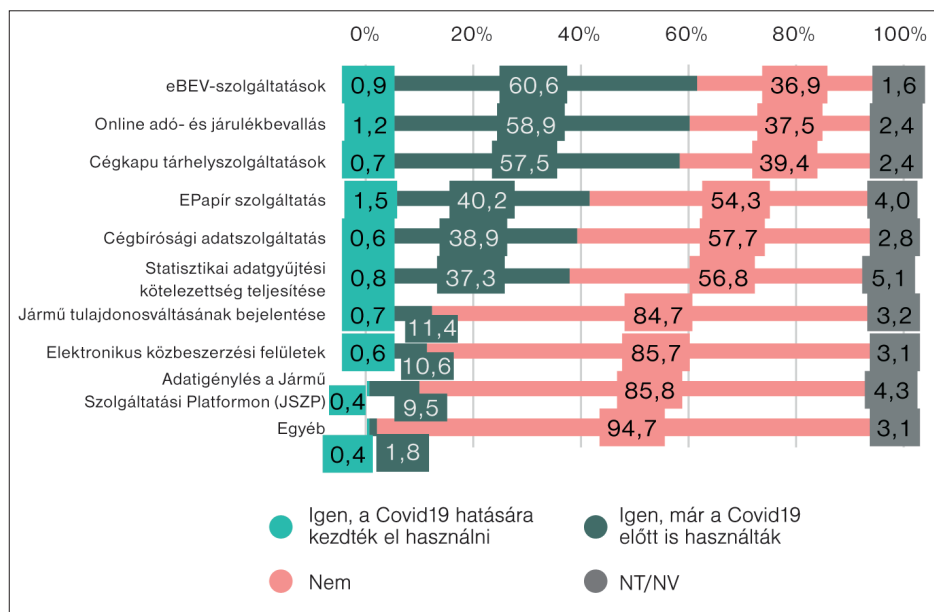
2.2.3. Digitális ügyintézési szolgáltatások igénybevétele

A felmérésben szereplő elektronikus ügyintézési szolgáltatások közül az érintett vállalkozások leggyakrabban (61,5 százalék) a különböző eBEV-szolgáltatásokat veszik igénybe, az adó- és járulékbevallást az érintettek 60,1 százaléka intézi online. Szintén magas a Cégbepont szolgáltatás (58,2 százalék) használata. Ez utóbbi meglepő adat, mert a

vállalkozások számára 2018 óta kötelező az állammal való kapcsolattartás során a Cégbank használata, azaz valójában itt arról lehet szó, hogy vagy nem minden vállalkozás van tisztában a Cégbank fogalmával, vagy a vállalkozások egy része harmadik fél (például könyvelőcég vagy jogi képviselő) útján intézi közigazgatási ügyeit. Az ePápir szolgáltatás is népszerűnek mondható (itt a használati arány 41,7 százalék). Cégbírósági adatszolgáltatást a vállalkozások majdnem fele (39,5 százalék) használ, míg statisztikai adatgyűjtési kötelezettségének az érintettek 38,1 százaléka tesz eleget online formában.

A Covid19-járvány idején e szolgáltatások nagy része esetében elnyeső változás történt, a legnagyobb növekedés (6,1 százalék) a jármű-tulajdonosváltás bejelentése szolgáltatás esetében látható.

8. ábra: Szokta-e az Önök vállalkozása használni az alábbi elektronikus ügyintézési szolgáltatásokat? (A megkérdezettek %-ában)

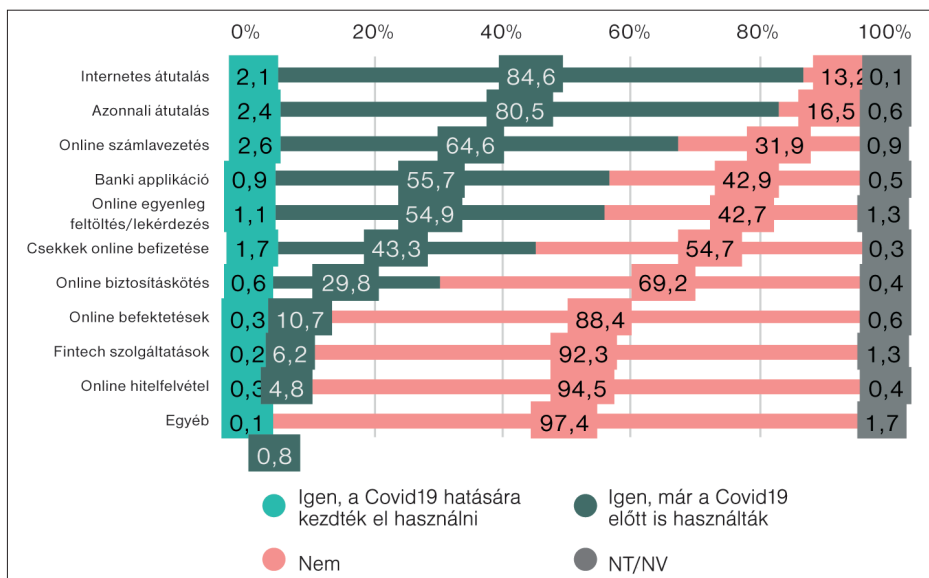
FORRÁS: SZÁZADVÉG

Az elmúlt időszakban megjelent új felhasználók döntő része a járvány elmúltával is az online ügyintézési formákat tervezi választani a személyes ügyintézésel szemben (az ePápir használatát illetően tízből csupán egy válaszadó nyilatkozott úgy, hogy a jövőben ezt a szolgáltatást nem kívánja igénybe venni).

A mikrovállalkozások többsége a járványt megelőzően is használta a legjellemzőbb online pénzügyi szolgáltatásokat: internetes átutalást a vállalkozások 86,7 százaléka kezdeményezett már, azonnali átutalást pedig 82,9 százalék. Az érintettek több mint kétharmada (67,2 százalék) bankszámláit online vezeti, míg valamivel több mint felük (56,6 százalék) banki applikációt használ pénzügyei intézése érdekében.

A pandémiás időszak növekménye e szolgáltatások esetében sem tekinthető kiemelkedőnek, leszámítva az online hitelfelvételt, ahol a növekedés mértéke (6,25 százalék) már említésre érdemes – noha alapvetően az alacsony bázissal magyarázható.

9. ábra: Szokta-e az Önök vállalkozása használni az alábbi elektronikus pénzügyi szolgáltatásokat? (A megkérdezettek %-ában)

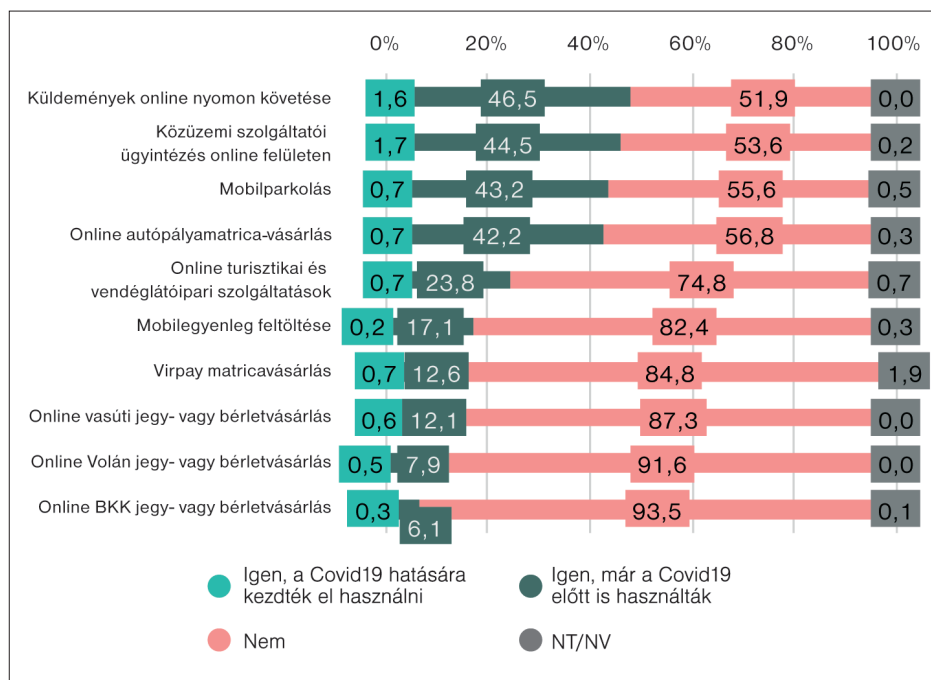
FORRÁS: SZÁZADVÉG KUTATÁS

A járvány időszakában megjelent új felhasználók döntő része a járvány elmúltával is használni szeretné ezeket a szolgáltatásokat.

Az elektronikus közüzemi és egyéb kényelmi szolgáltatások használata jellemzően igen alacsonynak mondható. Két szolgáltatást a vállalkozások több mint fele igénybe vesz: a küldemények online nyomon követését (48,1 százalék), ami feltehetően az online értékesítéshez és/vagy beszerzéshez kapcsolódik, valamint az online felületen történő közüzemi szolgáltatói ügyintézését (46,2 százalék).

Gyakrabban használt szolgáltatás még a mobilparkolás (43,9 százalék) és az autópálya-matrica internetes megvásárlása (42,9 százalék). A legkevésbé igénybe vett szolgáltatások a közösségi közlekedés különböző formáihoz (például online vasúti, busz- stb. jegy vásárlása) köthetők. A járvány idején ezeknek a szolgáltatásoknak az igénybevétele nem változott érdemben.

10. ábra: Szokta-e az Önök vállalkozása használni az alábbi elektronikus közüzemi és kényelmi szolgáltatásokat? (A megkérdezettek %-ában)

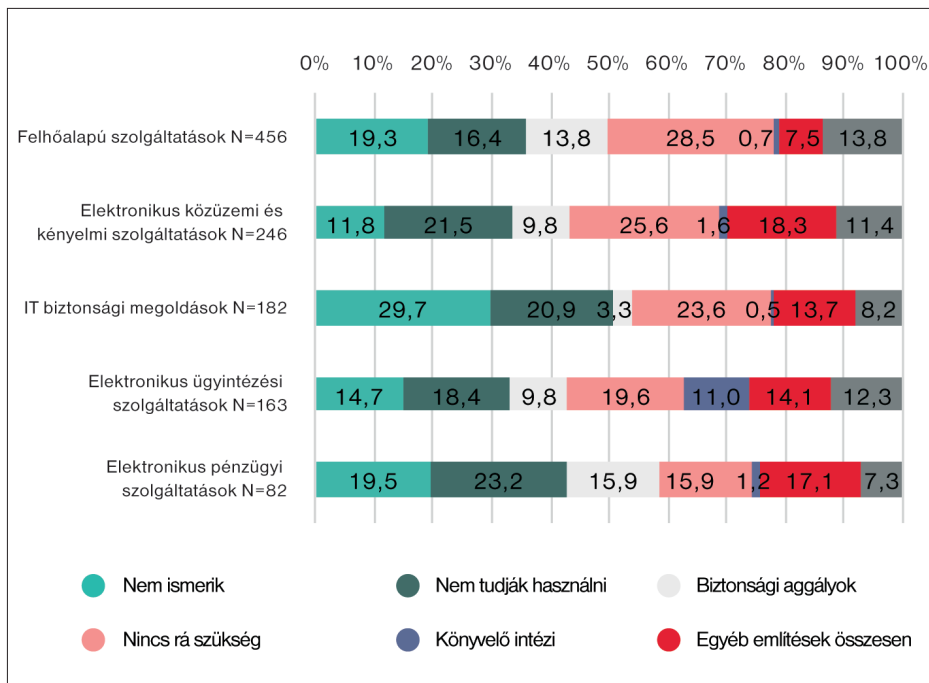

FORRÁS: SZÁZADVÉG KUTATÁS

Azok a vállalkozások, amelyek a Covid19-pandémia során kezdték el használni az érintett szolgáltatásokat – egy-egy kivételtől eltekintve – általában a világjárvány elmúltával is tervezik azok igénybe vételét.

A digitális szolgáltatásoktól való távolmaradás három leggyakoribb oka – az egyes szolgáltatások esetében eltérő mértékben – a „nem ismeri”, „nem tudja használni”, illetve „nincs szüksége rá” magyarázatokban keresendő. A nem használók körében hangsúlyos még a biztonsági aggályokat megfogalmazó válaszadók aránya is.

11. ábra: Amennyiben Önök nem veszik igénybe az alábbi szolgáltatásokat, annak mi az oka az Ön ismeretei szerint? (Azok %-ában, akik jelenleg nem használnak ilyen szolgáltatásokat)

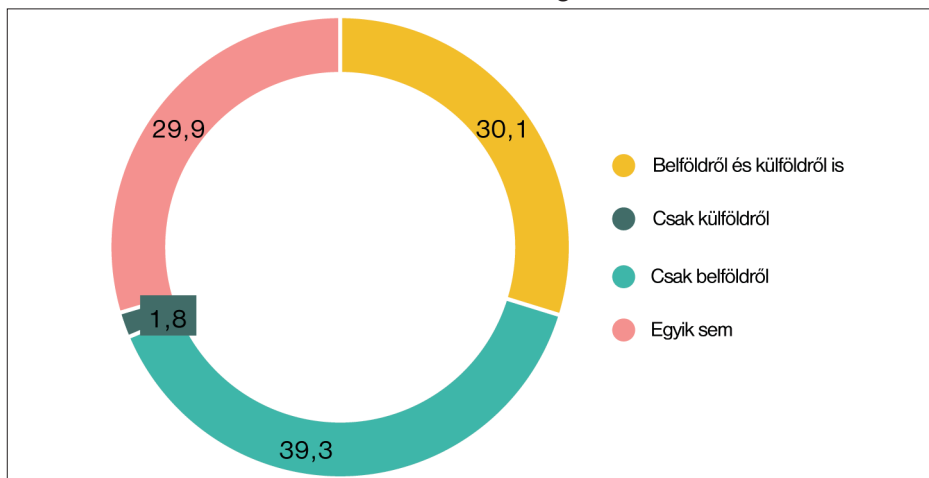
FORRÁS: SZÁZADVÉG

Arra a kérdésre, hogy a digitális szolgáltatásoktól távol maradó válaszadók milyen feltételek, körülmények esetén vennék igénybe az adott digitális szolgáltatásokat, az érintett válaszadók több mint fele megerősítette, hogy nincs szüksége ezekre, illetve a válaszadók 12-23 százaléka csak akkor venné ezeket a szolgáltatásokat igénybe, amennyiben úgy ítélné meg, hogy szüksége van rájuk.

2.2.4. Online beszerzés és értékesítés

Az e-kereskedelmi tevékenységek közül az online beszerzés egyértelműen népszerűbb az értékesítésnél: összességében a mikrovállalkozások 71,2 százaléka szokott online vásárolni, csaknem egyharmaduk viszont egyáltalán nem szerez be semmit elektronikus formában.

12. ábra: Szokott-e az Önök vállalkozása belföldről vagy külföldről online vásárolni/beszerezni? (A megkérdezettek %-ában)

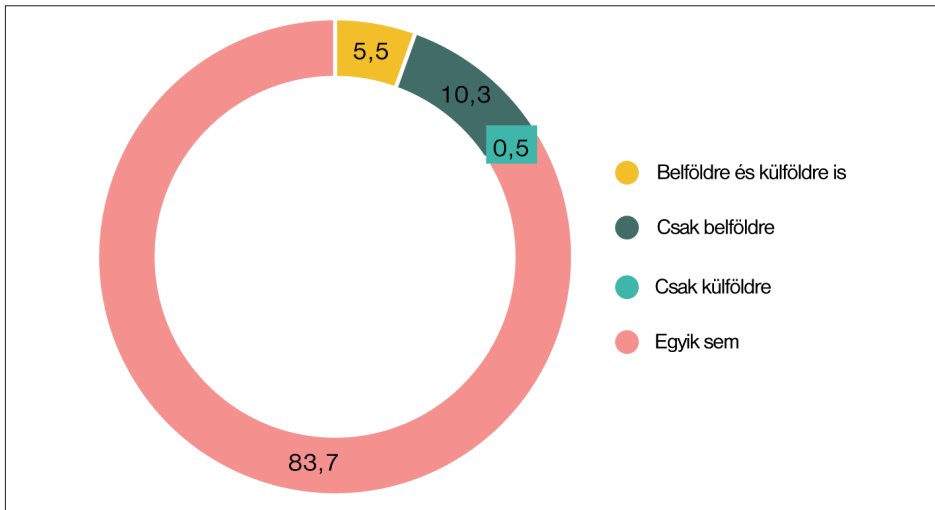
FORRÁS: SZÁZADVÉG

A mikrovállalkozások döntő hányada (83,7 százalék) semmilyen online értékesítési tevékenységet nem végez, 16,3 százalékuk viszont szokott online értékesíteni. Ez azért tűnik első ránézésre meglepőnek, mert az uniós összehasonlításban egyébként alulteljesítő kkv-szektorhoz képest az itt mért adat több mint 4 százalékponttal magasabb (a DESI 2020 adatai szerint a magyar kkv-k 12 százaléka értékesített online). A mikrovállalkozások jobb szereplését egyrészt a későbbi (ráadásul az e-kereskedelem jelentős élénkülését hozó járványhelyzet idejére eső) adatfelvétel, másrészt az magyarázhatja, hogy a mikrovállalkozások körében magasabb a szolgáltatási és kereskedelmi tevékenységi kör aránya.

Meglehetősen vegyes képet mutat az online értékesítéshez igénybe vett platformok köre: az online értékesítő mikrovállalkozások (a megkérdezettek 16,3 százaléka) leginkább saját fejlesztésű webáruházat (40,3 százalék) vagy saját fejlesztésű webshopot (20,9 százalék) használnak. A nemzetközi e-kereskedelmi platformokat (például Ebay, Amazon, Facebook) az online értékesítő mikrovállalkozások 19,4 százaléka veszi igénybe. Az online értékesítő vállalkozások közel ötöde (19,4 százalék) saját céges applikációt használ. A bérelt webshopok használata nem jellemző ebben a vállalkozási szegmensben.

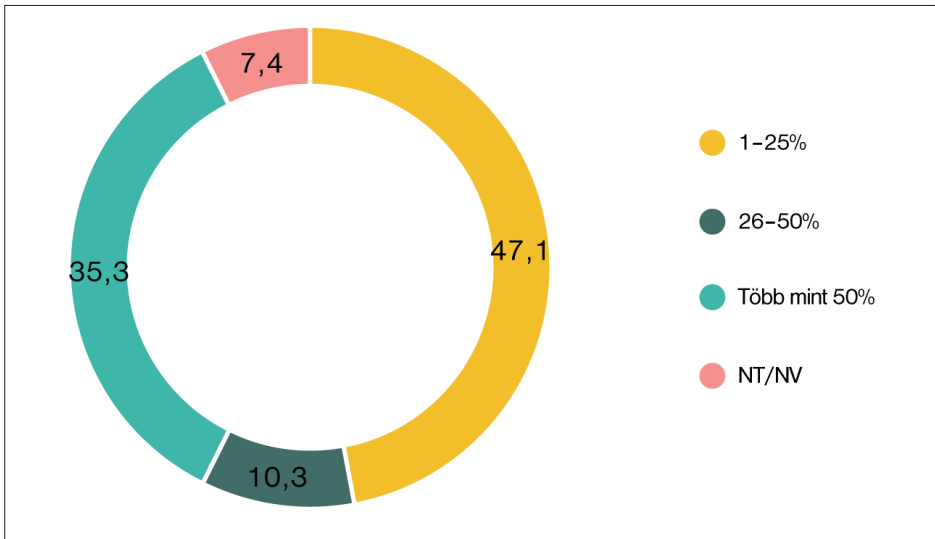
Az online értékesítésből származó árbevétel arányát az érintett vállalkozások (a teljes kérdezetti kör 16,3 százaléka) átlagosan 43,8 százalékra teszik, ami a teljes mikrovállalati körre vetítve körülbelül 7,1 százalékos arányt feltételez.

13. ábra: Szokott-e az Önök vállalkozása belföldre/külföldre online értékesíteni? (A megkérdezettek %-ában)

FORRÁS: SZÁZADVÉG

14. ábra: Mekkora arányt tesznek ki a vállalkozás teljes árbevételén belül az online értékesítésből származó bevételek? (Azok körében, akik szoktak online értékesíteni, a teljes árbevétel %-ában)

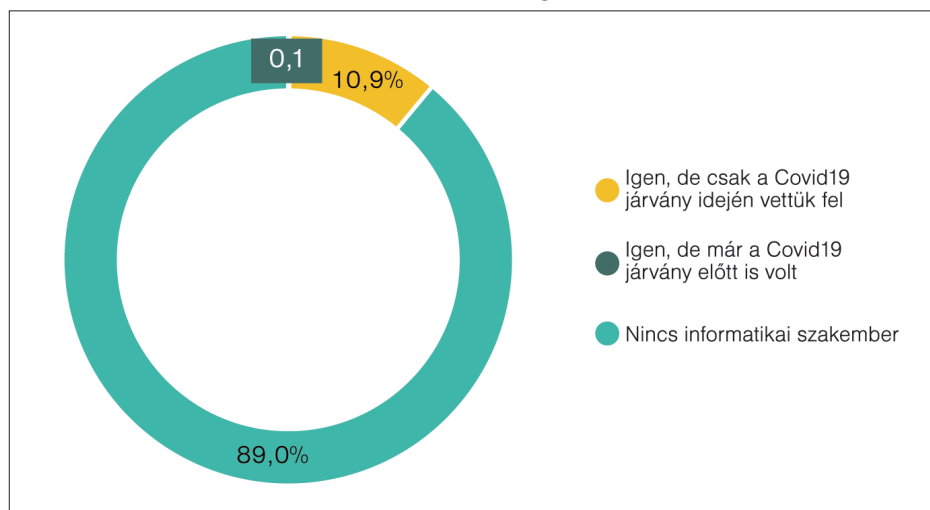
FORRÁS: SZÁZADVÉG

2.2.5. Digitális szakértelem

Országosan a mikrovállalkozások 11 százaléka alkalmaz főállású informatikai szakembert (Budapesten viszont arányuk meghaladja a 17 százalékot). Ezen a helyzeten a Covid19-járvány nem változtatott érdemben, mivel ezen vállalkozások túlnyomó többségének már korábban is volt ilyen munkakörű alkalmazottja, mindössze egyetlen válaszadó jelezte, hogy a járvány alatt vett fel informatikai szakembert.

A kutatásunkban nem definiáltuk pontosan a főállású informatikai szakember kifejezés tartalmát, tehát előfordulhat, hogy olyanok is ebbe a kategóriába sorolták be munkatársaikat (vagy akár magukat is), akik nem rendelkeznek formális informatikai végzettséggel, viszont magas szintű felhasználói tudásuk miatt környezetük „szakemberként” tekint rájuk.

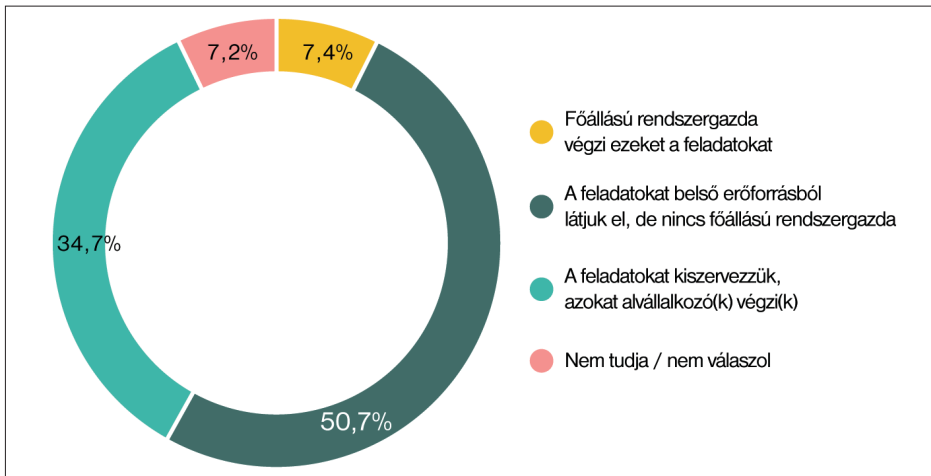
**15. ábra: Van-e a cégnél főállású informatikai szakember?
Ha igen: a válsághelyzet elmúltával is terveznek-e alkalmazni főállású
informatikai szakembert? (A megkérdezettek %-ában)**

FORRÁS: SZÁZADVÉG

Az informatikai és távközlési feladatokat a mikrovállalkozások elsősorban belső erőforrásból (58,1 százalék) látják el (100-ból csupán 7 vállalkozás foglalkoztat főállású rendszergazdát is), a vállalkozások valamivel több mint egyharmadára (34,7 százalék) jellemző az informatikai feladatok kiszervezése.

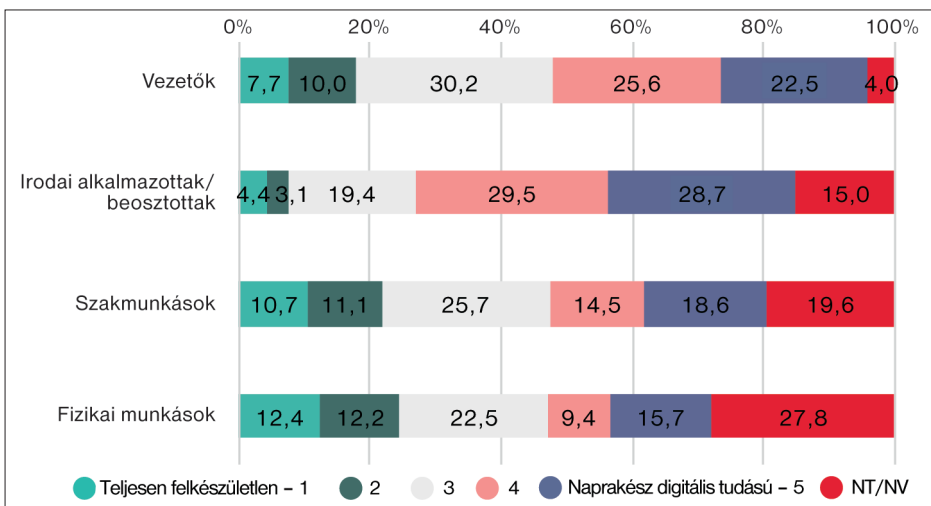
16. ábra: Ki végzi az Önök vállalkozásában az informatikai és távközlési üzemeltetési feladatokat? (A megkérdezettek %-ában)

FORRÁS: SZÁZADVÉG

A munkavállalók és a vállalkozások tulajdonosai vegyesen ítélték meg saját digitális felkészültségüket: a megkérdezettek a munkavállalók közel felének digitális felkészültségét összességében 3-asra vagy

17. ábra: Az Ön megítélése szerint milyen az Önök cégénél a dolgozók digitális felkészültsége? (A megkérdezettek %-ában)

FORRÁS: SZÁZADVÉG

annál rosszabbra értékelték – az irodai alkalmazottak esetében viszont csak 26,9 százalékos volt a közepes vagy rosszabb „osztályzat”). Szignifikánsnak mondható a különbség a vezetők és irodai alkalmazottak, illetve a szak- és fizikai munkások felkészültsége között: előbbiek esetében a legalább 4-es „osztályzatot” elérők aránya 48,1 (vezetők), illetve 58,2 százalék (irodisták), utóbbiaknál viszont csak 33,1 (szakmunkások), illetve 25,1 százalék (fizikai munkások).

A digitális kompetenciákkal kapcsolatos kutatási eredmények egyértelműen alátámasztják azt a hipotézisünket, hogy ebben a körben a vállalkozások gyenge digitális felkészültsége szorosan összefügg a vállalkozások tulajdonosainak, vezetőinek és alkalmazottainak átlagosnál alacsonyabb digitális kompetenciaszintjével.

3. Következtetések

A primer kutatásunk egyértelműen megerősítette azt a hipotézisünket, mely szerint a hazai mikrovállalkozások még a kkv-knál is rosszabb teljesítménymutatókkal rendelkeznek a digitális technológiák alkalmazását, illetve az ilyen jellegű szolgáltatások igénybevételét illetően. Mindez a primer kutatás adatait a DESI releváns indikátoraival összehasonlító, alábbi táblázatból is kiolvasható, és paradox módon azoknak a mutatószámoknak az esetében is érvényes lehet, ahol most a táblázatban a mikrovállalkozások magasabb értékeket mutatnak, hiszen a DESI felmérése a primer kutatásunkat esetenként több mint két évvel előzi meg.⁷ Az idei kutatás adatait valójában a várhatóan idén szeptemberben nyilvánosságra kerülő DESI 2021 jelentés kkv-kra vonatkozó adataival lesz érdemes összehasonlítani, mivel azokban – legalább részben – már szintén megjelenik majd a pandémia hatása.

Mivel az elmúlt évek tapasztalatai szerint a jól megválasztott digitális fejlesztések jelentősen javítják a vállalkozások működési hatékonyságát, illetve termékeik és szolgáltatásaik minőségét, a digitális technológiák integráltságának növelése nemcsak a mikrovállalkozások, hanem végső soron a nemzetgazdaság teljesítményére és versenyképességére is kedvező hatást gyakorolna.

⁷ A DESI 2021. évi jelentés megjelenése az előző évek gyakorlatával ellentétben nem 2021 tavaszán, hanem kora őszén várható.

2. táblázat: A hazai kkv-k és mikrovállalkozások digitális felkészültsége a DESI által mért mutatószámok alapján

DESI-mutatószámok a digitális technológiák integráltsága dimenzióban	A DESI 2020 jelentés adatai a kkv-k körében (leszámítva a pénzügyi szektort)	A Századvég 2021-es kutatásának eredményei a mikrovállalkozások körében
4a1. Elektronikus információcsere (vállalkozások aránya)	14 (2019-es adat)	2,9
4a2. Közösségi média (vállalkozások aránya) ⁸	12 (2019-es adat)	Facebook: 32,8 Instagram: 8,4 LinkedIn: 3,6 Twitter: 3,1
4a3. Big data (vállalkozások aránya)	6 (2018-as adat)	8,2
4a4. Felhőalapú szolgáltatások (vállalkozások aránya) ⁹	11 (2018-as adat)	Tárhatszolgáltatás: 2,2 ¹⁰ Könyvelőprogram: 4,3 ¹¹ CRM: 1,2 ¹²
4b1. Online értékesítő kkv-k (vállalkozások aránya)	12 (2019-es adat)	16,3
4b2. E-kereskedelemből származó forgalom (forgalom aránya)	11 (2019-es adat)	7,1
4b3. Határokon átnyúló online értékesítés (vállalkozások aránya)	5 (2019-es adat)	6

FORRÁS: DESI ADATOK, SZÁZADVÉG-SZERKESZTÉS

A primer kutatás keretében kapott adatok (és egyéb másodlagos források) elemzése alapján megítélésünk szerint olyan szakpolitikai és fejlesztéspolitikai intézkedésekre van szükség, amelyek hozzájárulhatnak mind a mikrovállalkozások, mind pedig a kkv-k körében a digitális technológiák integráltsága terén meglévő lemaradás enyhítéséhez, és ez által az érintett vállalkozások, illetve végső soron a magyar nemzetgazdaság versenyképességének növeléséhez.

Kiindulási pontunk, hogy a cégtulajdonosok, vezetők és munkavállalók digitális kompetenciáinak fejlesztése nélkül nem lehet valóban ha-

⁸ A következő közösségi médiumok közül kettőt vagy többet használó vállalkozások: közösségi hálózatok, vállalati blog vagy mikroblog, multimédiás tartalmegosztó weboldalak, Wiki-alapú tudásmegosztó eszközök. A közösségi média használata azt jelenti, hogy a vállalkozás felhasználói profillal, fiókkal vagy felhasználói hozzáféréssel rendelkezik.

⁹ A következő felhőalapú szolgáltatások közül legalább egyet megvásárló vállalkozások: a vállalkozás adatbázisának, számviteli szoftverének, CRM-szoftverének, számítási teljesítményének tárhelye.

¹⁰ 31,6 százaléknak a 68,4 százaléka.

¹¹ 15,3 százaléknak a 28,1 százaléka.

¹² 44 százaléknak a 27,3 százaléka.

tékony beavatkozásokat végrehajtani a mikrovállalkozások digitális fejlesztéseinek ösztönzésére és támogatására, hiszen a digitalizáció iránti igény megfogalmazódásához szükség van a nyitottságra, a motivációra és a megfelelő digitális kompetenciákra.

Ennek megfelelően megítélésünk szerint az alábbi területeken történő beavatkozásokra van szükség:

- 1) vállalkozások digitális nyitottságának, motivációjának növelése;
- 2) munkavállalók digitális kompetenciáinak fejlesztése;
- 3) digitális technológiák integráltságának növelése;
- 4) kommunikációs és társadalmisítási javaslatok.

Nem ennek a tanulmánynak a tárgya, azonban a mikrovállalkozások stabil működése, fejlődési lehetőségeik biztosítása szempontjából (is) fontos feltétel a megfelelő üzleti, szabályozási és stratégiai környezet megléte, hiszen a vállalkozások csak akkor tudnak prosperáló módon működni és érdemben fejlődni, ha (egyéb feltételek – például fizetőképes kereslet – megléte mellett) működésüket stabil (és nem folyton változó) jogszabályi környezet támogatja, a kormánynak van világos stratégiája és víziója ezen a szakpolitikai területen, továbbá a működésükhöz szükséges infrastrukturális (például közművek, szélessávú vezetékes és/vagy mobil internetszolgáltatás stb.), pénzügyi (visszatérítendő és vissza nem térítendő források), munkaerőpiaci (megfelelő minőségű és mennyiségű munkaerő) és egyéb (például jó minőségű kormányzati ügyintézési szolgáltatások) feltételek rendelkezésre állnak.

A megfelelő támogató környezet kialakítására vonatkozó javaslatokat ebben a dokumentumban nem fogalmazunk meg, ugyanakkor megítélésünk szerint csak ezekkel együtt tudnak a direktben mikrovállalkozások digitalizációjára vonatkozó javaslataink már rövid távon is érdemi eredményeket hozni.

Irodalom

A Nemzetközi Távközlési Egyesület (International Telecommunication Union) 2018-as jelentése *A szélessávú internet, a digitalizáció és az IKT-szabályozás gazdasági hatása* címmel. https://www.itu.int/en/ITU-D/Regulatory-Market/Documents/FINAL_1d_18-00513_Broadband-and-Digital-Transformation-E.pdf

Digital Economy and Society Index <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/digital-economy-and-society-index-desi>

Digital Economy and Society Index (DESI) 2020: Módszertan, http://ec.europa.eu/newsroom/dae/document.cfm?doc_id=67082

IVSZ: A digitális gazdaság súlya a magyar nemzetgazdaságban 2019: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/scoreboard/hungary>

IVSZ: A digitális gazdaság súlya a magyar nemzetgazdaságban <https://ivsz.hu/a-digitalis-gazdasag-sulya-2019/>

KSH: www.ksh.hu